

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.06>

УДК 343.98:013

О. М. Ключев,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
директор ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8722-478>, e-mail: hniise@hniise.gov.ua

Л. В. Бокаріус¹,

кандидат медичних наук, м. Саннівейл, США

А. С. Тяпкін,

завідувач сектору лабораторії теоретичних досліджень,
редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності
ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0533-8409>, e-mail: tyapkin@ukr.net

Дослідження наукової спадщини М. С. Бокаріуса — обов'язок працівників наукової установи, що носить його ім'я

Значна частина наукової спадщини М. С. Бокаріуса залишилася поза увагою бібліографів: зокрема, його рецензії на статті, підручники та монографії вітчизняних авторів, а також на праці закордонних судових медиків, криміналістів і юристів (усього понад 80)². Особливістю редакційної політики «Архіву кримінології та судової медицини» і журналу «Питання криміналістики та науково-судової експертизи» була значна кількість рецензій, оглядів та ін. Мета статті полягає в науковому пошуку нових праць М. С. Бокаріуса та фундаментальному дослідженні 5 випусків «Архіву кримінології та судової медицини» за 1926—1927 рр. і журналу «Питання криміналістики та науково-судової експертизи» № 1—6 за 1931 р.

Ключові слова: наукова періодика, наукова спадщина М. С. Бокаріуса, «Архів кримінології та судової медицини», судова експертиза, Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

¹ Онук Заслуженого професора Миколи Сергійовича Бокаріуса.

² Фесюнін В. М., Тяпкін А. С. «Архів кримінології та судових наук» і наукова спадщина М. С. Бокаріуса. *Архів кримінології та судових наук* : наук. журн. / ред. кол.: О. М. Ключев, В. С. Батиргарєєва, Г. О. Спіцина та ін. 2020. №. 2. С. 79. DOI: <https://doi.org/10.32353.ACFS.2.2020.07> (дата звернення: 22.02.2021).

Постановка наукової проблеми. Якщо узагальнити бібліографічні описи наукових праць Миколи Сергійовича Бокаріуса ¹, то їх набереться ледь більше ніж 50 — нібито небагато: адже навіть сучасні науковці-початківці анонсують більше оприлюднених досліджень під час захисту дисертацій. Проте, якщо зважати на титанічну зайнятість М. С. Бокаріуса практичною роботою — адміністративною, господарською, педагогічною, видавничою ² і, зрештою, судово-експертною (до речі, тільки в останній царині науковець дослідив понад 5000 речових доказів і зробив більш ніж 3000 розтинів) ³, — то цю кількість можна вважати гігантською.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Ідея написання цієї статті народилася після того, як у першому номері журналу «Архів кримінології та судових наук» у співавторстві вийшла друком стаття «Академічна добродесність та творча наполегливість Заслуженого професора М. С. Бокаріуса — насущний приклад для сьогодення» ⁴ професорів О. М. Ключова та В. О. Ольховського і доцента В. В. Бондаренка, а в другому номері цього журналу А. С. Тяпкін та В. М. Фесюнін оприлюднили статтю «“Архів кримінології та судових наук” і наукова спадщина М. С. Бокаріуса» ⁵, яку завершили такою тезою: «Пошук нових, раніше невідомих праць знаного вченого М. С. Бокаріуса — це обов'язок науковців, які працюють у науковому закладі, названому на його честь».

Варто пам'ятати і про перевидання окремих праць М. С. Бокаріуса ще за його життя. Роботу «К вопросу о способе получения кристаллов Teichmanna» (*Вестник общества гигиены, судебной и практической медицины*. Харків, 1914. Кн. VIII) перевидано 1914 р. в Петрограді. Саме на неї посилається С. Каплан у статті «Нова модифікація здобування кристалів йодгематину з кров'яних плям» ⁶. Цікаво, що у примірнику, який належав Миколі Сергійовичу (зберігається у фондах бібліотеки ННЦ «ІСЕ ім. Засл.

¹ Ключов О. М., Угровецький О. П., Сімакова-Сфремян Е. Б., Спіцина Г. О., Філіпенко Н. Є. До 150-річчя з дня народження Заслуженого професора Миколи Сергійовича Бокаріуса : монографія. Харків, 2019. С. 160—164.

² Наприклад, навіть наприкінці життя редагував Бюлетень Народного комісаріату юстиції та найвищого суду: опобіжники, накази, інструкції, постанови та оповістки за 1931 р. (див. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. 1931. № 1—2. Січень—Березень. С. 95).

³ Ключов О. М., Угровецький О. П., Сімакова-Сфремян Е. Б., Спіцина Г. О., Філіпенко Н. Є. Зазнач. твір. С. 128.

⁴ Ключов О. М., Ольховський В. О., Бондаренко В. В. Академічна добродесність та творча наполегливість Заслуженого професора М. С. Бокаріуса — насущний приклад для сьогодення. *Архів кримінології та судових наук* : наук. журн. / ред. кол.: О. М. Ключов, В. С. Батиргареева, Г. О. Спіцина та ін. 2020. № 1. С. 30—38. DOI: <https://doi.org/10.32353.ACFS.1.2020.01> (дата звернення: 22.02.2021).

⁵ Фесюнін В. М., Тяпкін А. С. Зазнач. твір. С. 77—86. DOI: <https://doi.org/10.32353.ACFS.2.2020.07> (дата звернення: 22.02.2021).

⁶ Див. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи* ... . С. 29—34.

проф. М. С. Бокаріуса»), він власноручно виправив помилку у слові «йодгематин» на С. 29.

Мета статті полягає в науковому пошуку нових праць ученого й фундаментальному дослідженні п'яти випусків «Архіву кримінології та судової медицини», що виходив друком 1926—1927 рр., і шести номерів журналу «Питання криміналістики та науково-судової експертизи» за 1931 р.

Викладення основного матеріалу дослідження. У передмові до першого випуску «Архіву...» Микола Сергійович зазначав, що *«корисним було б видання низки керівництв, монографій у різних галузях, але життя іде вперед, без зупинок і швидко виявляє стільки нового та цікавого, передусім у кримінології та судовій медицині, кримінальній техніці, що у цьому сенсі необхідне видання періодичного характеру, таке, що дало б можливість своєчасно знайомитись з науково-дослідними розвідками не тільки в республіці, а й у західно-європейських та інших державах»*¹.

Особливістю редакційної політики бокаріусівського «Архіву...» було те, що видання містило значну кількість рецензій, оглядів тощо. Сам Микола Сергійович написав понад 70 повноцінних аналітичних рефератів, реферував не тільки статті, підручники й монографії вітчизняних авторів, а й праці багатьох закордонних судових медиків і криміналістів — з Європи та Японії, зі США та країн Південної Америки². Завдяки тому, що Микола Сергійович знав 17 іноземних мов, реферати наукових статей оприлюднювали в «Архіві...» французькою, німецькою й англійською мовами, деякі — рідними мовами їхніх авторів (зокрема, італійською та іспанською).

Відповідно до ДСТУ 3017:2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять», ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» і «Юридичної енциклопедії» за редакцією Ю. С. Шемшученка, реферат є повноцінною науковою роботою. Слово «реферат» походить від німецького *Referat* — доповідь, від лат. *referre* — доповідати, повідомляти — тобто це стислий виклад змісту наукової праці (дослідження) чи літературного твору в письмовій формі або в усній доповіді; містить відомості про тему реферованої роботи, мету й опис методів її досягнення, здобуті результати тощо; може бути оприлюднений разом із реферованою роботою чи окремо від неї; може містити бібліографію реферованої праці й інші відомості. Розрізняють такі реферати: анкетний, авторський (автореферат дисертації), аналітичний, оглядовий (інформативний) тощо³.

Цю значну частину наукової роботи вченого до сьогодні не описано й не введено в науковий обіг. Заповнимо цю прогалину:

¹ Архів кримінології и судебной медицины. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. XVII.

² Фесюнін В. М., Тяпкін А. С. Значч твір. DOI: <https://doi.org/10.32353.ACFS.2.2020.07> (дата звернення: 22.02.2021).

³ Реферат // Юридична енциклопедія : у 6 т. / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. Київ, 2003. Т. 5 : П — С.

1. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 139—141. Реф. на ст.: Tage-Енсен. Исследование подложных документов. Tage-Jensen. Untersuchung von gefälschten Dokumenten. Из «*Archiv f. Kriminologie (Gross's Archiv)*». 1925. Bd. 77. H. 1. S. 1—12.
2. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 141—144. Реф. на ст.: Д-р Морич. Значение групп крови у человека для криминалистики. D-r Moritsch. Die Bedeutung der Blutgruppen des Menschen für die Kriminalistik. Из «*Archiv f. Kriminologie (Gross's Archiv)*». 1925. Bd. 77. Hf. 2. S. 103—108.
3. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 145—147. Реф. на ст.: Горонци. Значение температуры при дифференцировании истинной и ложной изоагглютинации. D-r Goroncy. Ueber die Bedeutung der Temperatur für die Differenzierung de. echten und falschen isoagglutination. (*Aus. d. Ins. f. ger. Mediz. Univ. Modena. Deut. Zeitschr. f. d. Ges. Ger. Mediz.*). VI Bd. H. 1. S. 9. 1925. VII.
4. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 148. Реф. на ст.: Блидунг. Оптический прибор для измерений зрачка. (Дополнение к статье Виллера: «Результаты измерений зрачка на трупе»). D-r Bliedung. Ein optisches Pupillometer. *Deut. Zeitschr. f. d. Ges. Gerichtl. Mediz.* VI Bd. H. 1. S. 32.
5. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 148. Реф. на ст.: Байль, Фабр и Жорж. к изучению флуоресценции и применению ее явлений. Bayle, Fabre et George. Contribution à l'étude de la fluorescence et de ses applications. *Annales de medicine legale etc.* 1925. V. T. № 1 (Janvier). Pp. 11—39.
6. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 149—151. Реф. на ст.: Профессор Коккель. о судебно-медицинском значении диагноза «по запаху». Prof. Kockel. Beitrag zur kriminalistischen Bedeutung der Geruchsdiagnose. *Deut. Zeitschr. für d. Ges. Gerichtl. Mediz.* Bd. VI. H. 1. 1925. VIII.
7. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 151—152. Реф. на ст.: Мартэн и Рошэ. Случай преступного расчленения. Martin et Rochaix. Un cas de dereçage criminel. «*Annales de médecine légale*». 1925. № 1 (Janvier).
8. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 152—154. Реф. на ст.: Франциско Коимбра и Лекур де Менецесс. Проникновение двух револьверных пуль малого калибра в живот через одно отверстие. Francisko Coimbra et Lecour de Menezes. Penetration de deux balles de revolver de petit caliber dans l'abdomen par un seul orifice. *Bulletin Offic. de la Soc. de Med. leg. de France. Annales de medicine legale etc.* 1925. # 2 (Fevrier). P. 93.

9. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 154—157. Реф. на ст.: Д-р Виллер. Результаты измерения зрачков на трупах. D-r Willer. Ergebnisse von Pupillenmessungen an der Leiche. *Deut. Zeitschr. f. d. Ges. Gerichtl. Mediz.* Bd. VI. H. 1. 1925. S. 22.
10. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 157—158. Реф. на ст.: Д-р Питруски. к определению тождества выстреленных патронных гильз. D-r Pietrusky. Zur Identifizierung abgeschossener Patronenhülsen. *Archiv für Kriminologie*. 1925. Bd. 77. Hf 2. S. 95—102.
11. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 160—161. Реф. на ст.: Проф. Дюк. о судебной фотографии документов. Prof. Dück. Über gerichtliche urkunden photographie. *Archiv für Kriminologie*. 1925. Bd. 76. Hf 2. S. 115.
12. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 161—163. Реф. на ст.: Мюллер. о болезнях Буля и Винкеля. Mueller. Ueber Bulsche und Winckelsche Krankheit. *Deut. Zeitschr. f. d. Ges. Ger. Mediz.* 1925. Bd. VI. H. 2. S. 139.
13. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 163—164. Реф. на ст.: Д-р Лохте. Изобличение виновника при помощи кусков газеты, найденных в печи (Покушение с бомбою). D-r Lochte. Ueberführung des Täters durch angebrannte Zeiungspapierreste aus einem Ofen (Bombenastental). *Deut. Zeitschr. f. d. Ges. Ger. Mediz.* 1925. Bd. V. Hft. S. 36.
14. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 165—167. Реф. на ст.: Д-р Киппер. Оценка расстояния, с которого произведены pistolетные выстрелы бездымным порохом, по данным новейших опытов с выстрелами. D-r Kipper. Beurteilung der Entfernung von Pistolenschüssen mit rauchschwacher Pulverladung nach den Ergebnissen neuer Schiessversuche. *Aerztliche Sachverständigen Zeitung*. 1925. № 8. S. 101—105.
15. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 168—170. Реф. на ст.: Д-р Гелльштерн. Татуировка у преступников. D-r Hellstern. Tätowierungen bei Verbrechern. *Deut. Zeitschr. f. d. Ges. Ger. Mediz.* 1925. Bd. VI. H. 2. S. 134—138.
16. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 168—170. Реф. на ст.: Проф. Гживо-Домбровский. Убийство или самоубийство? Prof. Grzywo-Darowski. Zaboistwo czy samobojstwo? *Lekarz Polski*. 1925. № 3. S. 4—7.
17. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 168—170. Реф. на ст.: Штрассман Г. Четыре смертных случая от электрического тока. Strassmann. G. Vier Todesfälle durch elektrischen Strom. *Aerztliche Sachverständigen - Zeitung*. 1925. H. 2. S. 15.

18. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 179—180. Рец. на кн.: С. Смит. Судебная медицина. Sydney Smith. Forensic Medicine. Text-book for Students and Practitioners. London, 1925. 498 p.
19. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 180—182. Рец. на кн.: Макаренко. Техника расследования преступлений (практическое руководство для судебных работников). Одесса, 1925. 156 с.
20. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 183—188. Рец. на кн.: Латтес. Индивидуальность крови в биологии, клинике и судебной медицине. Prof. Lattes. Die Individualität des Blutes in der Biologie, in der Klinik und in der Gerichtliche Medizin. Berlin. 1925. 226 с.
21. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 188—189. Рец. на кн.: В. Гживо-Домбровский. Очерки судебной медицины, с атласом. Варшава, 1924. 208 с. Prof. W. Grzywo-Dadrowski. Zarys Medycyny Sadowej z atlasem. Warchawa, 1924.
22. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1926. Т. 1. Кн. 1. С. 189—192. Рец. на кн.: Р. Дури. Практическое руководство к анализу крови сточки зрения биологической, химической, токсикологической и судебно-медицинской. Париж, 1925. 469 с. Douris R. Guide pratique pour l'analyse du sang aux points de vue biologique, chimique, toxicologique et medico-legale. Paris, 1925.
23. Бокариус Н. С. Музей психиатрии и криминальной антропологии в университете Турина [Огляд]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 869—874.
24. Бокариус Н. С. Национальная клония малолетних в Marcoz Paz (Аргентинская республика) [Огляд]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 875—880.
25. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 883—886. Реф. на ст.: Дыхно М. А. Конституциональное значение изоагглютинационных свойств человеческой крови. *Научные Известия Смоленского государственного Университета*. Т. III. Вып. II. Медицина. 1926. С. 93.
26. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 886—888. Реф. на ст.: Ломброзо Джина. Жестокость женщины преступницы и отношение ее к психологии нормальной женщины. Gina Lombrozo. La cruauté de la femme criminelle dans ses rapports avec la psychologie de la femme normale. *Revue de Droit penal et de Criminologie etc...* 1925. V. № 5. P. 439.
27. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 889. Реф. на ст.: Де-Врис В. Об эмболии

- легких. W. M. De-Vries. Over Longembolie. *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*. 69 Jaarg. 1925. April. 1 Helft. № 16. Bldz. 1795.
28. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 889. Реф. на ст.: Штрассман Ф. Что такое: убийство ребенка или падение при рождении и попытки к его оживлению? F. Strassmann. Kindersmord oder Sturzgebury und Wiederbelebungsversuche. Deut. Zelitschr. f. d. ges. gerichtl. Medizin. 1925. Bd. V. H. 1. S. 66.
29. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 891—893. Реф. на ст.: Маннс Г. Алкогольная преступность и борьба с самогонокурением в Иркутской губернии. Сборник трудов Гос. Иркут. Университета. Вып. X. 1926. С. 252—257.
30. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 894—897. Реф. на ст.: Д-р Реке. Симуляция умственного расстройства. Dr. Raecke. Simulation geistiger Störung. Monatsschr. f. Kriminalpsychologie u. Strarechtsreform. 1924. 1—4 Ht. S. 50.
31. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 897—899. Реф. на ст.: Д-р Вагнер. Салициловая кислота и консервирование пищевых продуктов. D-r J. K. Wagner. Acide Salicylique et conservation matieres alimentaires. Lyon, 1923. *Annales de l'Institut de Medecine legale de l'Universite de Lyon*, publ. par le Prof. Et. Martin. Tm. V. 1927—1925.
32. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 899—900. Реф. на ст.: Проф. Амантеа. Кристаллизация гемоглобина из засохшей крови. Prof. Amantea. La cristallizzazione dell'emoglobina del sangue disseccato. *Zacchia*, 1924. Anno 3. № 3—4. Pp. 112—124.
33. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 900—903. Реф. на ст.: Энрико Ферри. Непроизвольные правонарушения. E. Ferri. Les delits inlits involontaires. *Revue de Droit penal et de Criminologie etc.* (Bruxelles), 1925. V. № 1. P.1.
34. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 903—904. Реф. на ст.: Д-р М. Величкович-Свинарев. Случай острой желтой атрофии печени в периоде беременности. М. Величковић-Свињарев. Један случај акутне атрофије јемре за време трудноће. *Српски Архив*. Год XXVI, 1924. Св 5 (мај). С. 199.
35. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 904—907. Реф. на ст.: Д-р Сөрүп. Одонтоскопия, как дополнение к зубоврачебной криминалистике. D-r Sörup. Odontoskopie, ein Beitrag zur zahnärztlichen Kriminalistik. Deut Monatsschr. f. Zahnheilkunnde. 1926. 44 Jgr. H. 21. Ss. 777—784.
36. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 907—908. Реф. на ст.: Мина Миновичи

- и Вестфрид. Судебная Медицина и Психоанализ. Mina Minovici et J. Westfried. La Medicine Legale devant la psychanalyse. *La Presse Medicale*. 1926, Janvier. # 7. P. 98.
37. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 909—911. Реф. на ст.: Скуриотис. Работа арестантов на открытом воздухе. Scouriotis P. Le travail des condamnés ein plein air. *Revue de Droit penal et de Criminologie etc.* 1926. VI. # 2. P. 178.
38. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 912—913. Реф. на ст.: Стефанович Д. Материалы к экспериментальному изучению смерти от удушения петлей. D. Stefanovitch. Contribution à l'étude expérimentale de la mort par strangulation. *These p. le Doct. Ann. de l'Inst. de med. leg. de l'Universite de Lyon*. 1923. Tm V. 1923—1925.
39. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 913—915. Реф. на ст.: Герэн М. Материалы к экспериментальному изучению асфиксии: сосудистый шок (Choc Vasculo-Sanguin) при травматической и токсической асфиксиях. Guérin M. Contribution à l'étude de l'asphyxie expérimentale: le choc Vasculo-Sanguin dans les asphyxies traumatiques et toxiques. Lyon, 1923. *Annales de l'Institut de Med. leg. de l'Universite de Lyon*. 1923. Tm V. 1924—1925.
40. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 915—918. Реф. на ст.: Попов Н. В. О фторопродуктах метгемоглобина и их применении в клинической и судебной медицине. *Научные Известия Смоленского Государственного университета*. 1926. Т. III. Вып. 2. Медицина. С. 107—114.
41. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 918—923. Реф. на ст.: Д-р Вилльдан. Содержание алкоголя в крови и диагноз опьянения. D-r Villedent. Dosage de l'alcool dans le sang et diagnostic de l'ivresse. *Annales de Med. leg. etc.* 1926. VI. # 5. P. 215.
42. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 923—924. Реф. на ст.: Де Рихтер. Опознание следа от ручки инструмента на кожаной перчатке. De Rechter. Identification de l'empreinte d'un manche d'outil sur un gant de cuir. *Revue de Droit penal et de Criminologie etc.* 1926. VI. # 3. P. 243.
43. Бокариус Н. С. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 924—926. Реф. на ст.: Гельмут Рихтер. Значение рентгенологии в криминальных случаях. D-r Helmuth Richter. Ein Beitrag zur Bedeutung des Röntgenverfahrens in Kriminalfällen. *Deutch Zeitschr. f. d. Gerichtl. Medizin*. 1926. Bd. VII. Hf. 6. S. 626.
44. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 924—926. Рец. на: Литльджон Х. Судебная Медицина, иллюстрированная фотографиями с описанием случаев.

- Лодон, 1925. 295 с. Harvey Littljohn. Forensic Medicine, illustrated by Photographs and Descriptive Cases. London, 1925.
45. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Т. 1. Кн. 2 и 3. С. 924—926. Рец. на: Эйстрах Р. Практический пособник по патологической анатомии. 2-е изд. Берлин, 1921. 316 с. Richard Oestreich. Pathologischanatomisches Praktcum. 2 Aufl. Berlin, 1921. 316 s.
  46. Бокариус Н. Особые способы сомоубийства. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1290.
  47. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1366—1369. Реф. на ст.: Д-р Валяндрю. Симптомы и диагностика острого отравления парами азота. Суд.-мед. экспертиза. Лион. 1924. Dr Valendru. Symptomes et diagnostic de l'intoxication aigue par les vapeurs. Nitreuses L'expertise medicolegale. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*, publ. par le Prof. Etienne-Martin. 1924—1925. Т. V.
  48. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1369—1371. Реф. на ст.: Д-ра Мазель и Робэн. Смертельные ранения, произведенные из ружья, заряженные дробью, с большого расстояния. Лион. 1924. Drs Mazel Robin. Blessures mortelles par coup de fusil chargé à plombs est tiré à longue distance. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*, publ. par le Prof. Etienne-Martin. 1926. Т. VI. # 1. P. 29.
  49. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1371—1375. Реф. на ст.: Д-ра Коллэн и Селье. Проект помощи психически недостаточным, живущим на свободе. Le D-r A. Collin et H. Sellier. Projet d'assistance aux insuffisans psychiques vivant en liberte. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*, publ. par le Prof. Etienne-Martin. 1925. Т. V. # 8. P. 436—445.
  50. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1377. Реф. на ст.: Конбемаль и Дюбуа. Два случая смерти от ингибиции; один случай у животного, другой у человека. P. Combemal et Ch. Dubuis. Deux cas de mort par inhibition; l'un chez l'animal l'autre chez l'homme. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*, publ. par le Prof. Etienne-Martin. 1925. Т. V. # 9. P. 457—448.
  51. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1378. Реф. на ст.: Др. Пьедельевер. Величина входных отверстий снарядов в коже. Dr Piédélièvre. Les dimensions des orifices d'entrée des projectiles dans la peau. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*, publ. par le Prof. Etienne-Martin.
  52. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1384—1386. Реф. на ст.: Д-ра Антеон

- и Шифф. О некоторых применениях психоанализа в судебно-медицинской практике. Dr's A. Anthéaume et P. Schiff. Sur quelques applications medico légales de la psychanalyse. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*, publ. par le Prof. Etienne-Martin. 1925. T. V. # 8. P. 420—422.
53. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1386—1387. Реф. на ст.: Д-р Витас. Смерть от электрического тока слабого напряжения. D-r Vitas (Alger). Elektrocution à basse tension. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*. 1925. X. T. V # 8. P. 433—436.
54. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1388. Реф. на ст.: Диниц С. Новое доказательство внеутробной жизни: слюнная проба. S. Diniz (Brezil). Une nouvelle prevue de la vie extra-utérin: docimasia sialique. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*. 1925. XII. T. V # 10. P. 502—505.
55. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1389—1391. Реф. на ст.: Проф. Краттер. о дееспособности смертельно раненых. Prof. Kratter. Ueber Handlungsfähigkeit tödlich Verletzter. *Deutsche Zeitschr. f. d. ges. gerichtl. Mediz*. 1925. Bd. V. Hit. I. S. 30.
56. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1391—1392. Реф. на ст.: Д-р Госсель. Радиологическое исследование при судебно-медицинских экспертизах. D-r Gausseil. L'examen radiologique dans les expertises médico-légales. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*. 1925. XI. T. V. # 9. P. 474—476.
57. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1392—1394. Реф. на ст.: П. Мазель и П. Робен. О случае внезапной смерти, наступившей после ожога фенолом. P. Mazel et P. Robin. A propos d'un cas de mort rapide après brulures par ie phenol. *Annales de institute de medec. legale de l'Universite de Lyon*. 1925. XI. T. V. # 9. P. 476—481.
58. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1394—1396. Реф. на ст.: Д-р Бертольд Мюллер. к технике установления семенной жидкости. Dr. Berth. Mueller. Zur Technik des Spermanachweises. *Deutsche Zeitschr. f. d. ges. gerichtl. Mediz*. 1925. Bd. VI. Hf. 4. S. 384—391.
59. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1394—1396. Реф. на ст.: Гейнц Кокель. Микротехника исследования волос. Heinz Kockel. Die Mikrotechnik bei Haarutersuchungen. *Deutsche Zeitschr. f. d. ges. gerichtl. Mediz*. 1925. Bd. VI. Hf. 4. S. 381.

60. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1394—1396. Реф. на ст.: Гейнц Кокель. Микротехника исследования волос. Heinz Kockel. Die Mikrotechnik bei Haaruntersuchungen. *Deutsche Zeitschr. f. d. ges. gerichtl. Mediz.* 1925. Bd. VI. Hf. 4. S. 381.
61. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1397—1399. Реф. на ст.: Д-р В. Ф. Гесселинк. Отпечатки от ног в качестве улики. Двойное убийство в Миллингене. D-r W.F. Hesselink. Fußsspuren als Ueberführungsmittel. Doppelter Raubmord zu Millingen. *Archiv f. Kriminologie (Gross's)*. 1925. X. Bd. 77. Ht. 4. S. 241—251.
62. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1399—1406. Реф. на ст.: Устинов П. В. К вопросу о повреждении костей при огнестрельных ранениях в судебно-медицинском отношении. *Известия С. К. Г. У. Т. IX*. 1926.
63. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1407—1415. Реф. на ст.: Проф. Л. Латтес. Prof. Léon Lattes. Criminels par maladie, par anomalie, par invalidité. *Revue de Droit penal et de Criminologie*. 1925. T.V. # 1. P. 9.
64. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1416—1417. Реф. на ст.: Гаук и Шютц. Случай надругания над трупом. Hauck und Schütz. ein Fall von Leichenschändung. *Archiv f. Kriminologie (Gross's)*. 1925. VIII. Bd. 77. Ht. 3. S. 195—201.
65. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1418—1419. Реф. на ст.: Д-р П. Шантрио. Ранние проявления музыкального гения. Медико-психологический этюд. D-r P. Chantriot. Les manifestations précoces du Génie Musical. Etude Médico-Psychologique. *Annales de l'institute de Med. legale de l'Universite de Lyon*. 1925.
66. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1421—1422. Реф. на ст.: Д-р С. Т. Хейдема. Новый способ для определения симуляции односторонней глухоты. D-r Heidema. Een niuwe proef tot vaststelling van Simulatie van éénzijdige doofheid. *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*. 69 Jg., Januari. 1925. I Het. # 4. Bl. 369—373.
67. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1422. Реф. на ст.: Хальст. Преступление или несчастный случай; множественные повреждения черепа. J. P. P. Hulst. Misdrije of ongeval, veelvoudige schedelbreuken. *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*. 69 Jg., Mei. 1925. I Hlt. # 22. Bl. 2421—2431.
68. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1423—1426. Реф. на ст.: Наблюдения

- над психически неуравновешенными нарушителями. W. Rees Thomas, M. D. and Cecil N. G., Gostmyck M. B. Observations on Delinquent Mental Defectives. *The Journal of Mental Science*. Vol. LXXI, # 292. January, 1925. P. 41—47.
69. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1426—1428. Реф. на ст.: Травматический разрыв легких без наружного повреждения; значение его для судебно-медицинской практики. Anastacia Villegas M.D. and Sixto de los Angeles M.D. Traumatic rupture of the lungs without external injury; its medico-legal aspect. *The Journal of the Philippine Islands Medical Association*. Vol. VI. January. 1926. # 1.
70. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1429—1431. Реф. на ст.: Проф. Ленц. Лекции по криминальной биологии с демонстрированием заключенных. Prof. Ad. Lenz. Kriminalbiologische Unterricht mit Demonstrationen an Sträflingen. *Monatsschrift für Kriminal Psychologie und Strafrechtstreform*. 1023. Jg. 16. H 1—3. S. 30—37.
71. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1431. Реф. на ст.: Хьюго Бонди. Два случая психоза с сексуальными уклонениями. Hugo Bondy. Dva případy psychosy s aberaci pohlavniho pudu. *Časopis lékaři českých*. Rok LXIV. 1925. Č. 7. Str. 246—250.
72. Бокариус Н. [Реферат]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1432—1433. Реф. на ст.: Vlad. Vondráček. Fetišismus. *Časopis lékaři českých*. Rok LXIV. 1925. Č. 47. Str. 1682—1688.
73. Бокариус Н. С. [Рецензия]. *Архив криминологии и судебной медицины*. 1927. Вып. 3. Т. 1. Кн. 4 и 5. С. 1439—1433. Рец. на: С. В. Познышев. Криминальная Психология. Преступные типы. Ленинград, 1926. 255 с.
74. Бокариус Н. [Некролог]. Сергій Семенович Савченко. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. С. 46—47.
75. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Mielenz (Berlin) Kriminalpostwesen. Kriminalist. Monatshefte. 4. Jahrg. 1930. # 3, 5. S. 56—60.
76. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Nicoletti (Palermo). La cristallizzazione dell'emoglobina nelle varie eta dell'uomo. *Arch. di Antropologia, crimin., psichiatr. e medic. leg.* Vol. 1. 1930. Fasc. III. Pp. 386—399.
77. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.:

- В. Білошапський. Нова біохемічна метода Косякова й значення цієї методи для судової медицини. *Судово-медичний журнал*. Варшава. Р. III. 1930. С. 149—153.
78. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Edgar Hoover. How to take fingerprints. U. S. Department, of justice, burean of investigation.
79. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Chavigny (Strasbourg). *La Chronologie en Medicine Legale. Revue Internationale de Criminalistique*. 2-e ann. 1930. # 1. Pp. 5—14.
80. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Thorsten Sellin (Philadelphia). *Beobachtungen bei einer Gas Hinrichtung. Monatsschrift. für kriminalpsychologie*. Jahgr. XXI. 1930. H. 10.
81. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Luis Cattaneo. *Las catalasas en la identificacion de la sangre. Revista de Criminalogia, psiquiatria y medicina legal (Buenos-Aires)*. Ano XVII, # 98. Pp. 159—163.
82. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Кернер (Днепропетровск). О природе структурных изменений в клеточной протоплазме под действием окиси углерода. *Суд.-мед. экспертиза*. Москва. Кн. XIII. 1930. С. 3—9.
83. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Воскресенский. Исследование одежды, как первый этап судебно-медицинской экспертизы при огнестрельных ранениях. Доклад на губ. суд. мед. совещании в Рязани. Февраль, 1929. *Суд.-мед. экспертиза*. Москва. Кн. XIII. 1929. С. 98—101.
84. Бокариус Н. [Реферат]. *Питання криміналістики та науково-судової експертизи*. № 1—2. Січень—Березень. 1931. Реф. на ст.: Thorsten Sellin (Edit). *The police and Hix Crime Problem. Vol. CXLVI of "The Annals of the American Academy of Political and Social Science"*. November, 1929. Philadelphia. Cm. I—III. 1—293.

Висновки. Отже, до відомих праць Заслуженого професора М. С. Бокариуса, що мають бібліографічний опис, ми додаємо опис іще 84 рефератів і рецензій. Зауважимо, що їх перекладено з англійської, німецької, французької, іспанської, чеської й інших мов. Шляхи подальших розвідок ведуть нас до пошуку як праць Миколи Сергійовича 1920—1930-х рр. в іноземних журналах, діловому й науковому листуванні, так і до відгуків на його роботи.

References

- Arkhiv kriminologii i sudebnoi meditsiny* (1926). Tom 1. Kniga 1 [in Russian].
- Arkhiv kriminologii i sudebnoi meditsiny* (1927). Tom 1. Kniga 2 i 3 [in Russian].
- Arkhiv kriminologii i sudebnoi meditsiny*. (1927). Vypusk tretij. Tom 1. Knigi 4 i 5 [in Russian].
- Do 150-richchia z dnia narodzhennia Zasluzhenoho profesora Mykoly Serhiiovycha Bokariusa* : monohrafiia (2019). Kharkiv: KhNDISE ; Promin [in Ukrainian].
- Kliuiev, O. M., Olkhovskiy, V. O., V. Bondarenko, V. V. (2020). Akademichna dobrochesnist ta tvorcha napolehlyvist Zasluzhenoho profesora M. S. Bokariusa — nasushchnyi pryklad dlia sohodennia. *Arkhiv kryminolohii ta sudovykh nauk* : nauk. zhurnal / Red. kol.: O. M. Kliuiev, V. S. Batoryhareieva, H. O. Spitsyna ta in. No. 2. DOI: <https://doi.org/10.32353.ACFS.2.2020.07> [in Ukrainian].
- Pytannia kryminalistyky ta naukovo-sudovoi ekspertyzy* (1931). № 1—2. Sichen—Berezen [in Ukrainian].
- Pytannia kryminalistyky ta naukovo-sudovoi ekspertyzy* (1931). № 3—4. Kvitien—Cherven [in Ukrainian].
- Pytannia kryminalistyky ta naukovo-sudovoi ekspertyzy* (1931). № 5—6 [in Ukrainian].
- Fesiunin, V. M., Tiapkin, A. S. (2020). *Arkhiv kryminolohii ta sudovykh nauk* i naukova spadshchyna M. S. Bokariusa. *Arkhiv kryminolohii ta sudovykh nauk* : nauk. zhurnal / Red. kol.: O. M. Kliuiev, V. S. Batoryhareieva, H. O. Spitsyna ta in. No. 2. DOI: <https://doi.org/10.32353.ACFS.2.2020.07> [in Ukrainian].
- Yurydychna entsyklopediia* (2003): [u 6 t.] / red. kol. Yu. S. Shemshuchenko (vidp. red.) [ta in.]. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana. T. 5 : P — S [in Ukrainian].

A. Н. Клюев, Л. В. Бокариус, А. С. Тяпкин

Изучение научного наследия М. С. Бокариуса — долг работников научного учреждения, носящего его имя

Большая часть научного наследия Н. С. Бокариуса — в частности, рефераты, обзоры и рецензии на труды ведущих судебных медиков и юристов со всего мира — не имеет библиографического описания и не введена в научный оборот. На страницах «Архива криминологии и судебной медицины» и украиноязычного журнала «Вопросы криминологии и научно-судебной экспертизы» учёный прореферировал более 80 работ. Особенностью редакционной политики бокариусовского «Архива...» было то, что издание публиковало значительное количество рецензий, обзоров и пр. Николай Сергеевич — автор более 70 полноценных аналитических рефератов, ещё 10 опубликовано в журнале «Вопросы криминологии и научно-судебной

експертизы». Учёный реферировал не только статьи, учебники, монографии отечественных авторов, но и труды многих зарубежных судебных медиков и криминалистов — со всей Европы, из США и Японии, стран Южной Америки. Рефераты научных статей воспроизводились в журнале на французском, немецком и английском, итальянском и испанском языках. Всё это стало возможным благодаря тому, что сам Николай Сергеевич был одарённым лингвистом и владел 17 иностранными языками.

Цель статьи заключается в научном поиске новых трудов учёного и фундаментальном исследовании пяти выпусков «Архива криминологии и судебных наук», выходявшего в 1926—1927 гг., и шести выпусков журнала «Вопросы криминалистики и научно-судебной экспертизы» за 1931 г.

Ключевые слова: научная периодика, научное наследие Н. С. Бокариуса, «Архив криминологии и судебной медицины», судебная экспертиза, Харьковский научно-исследовательский институт судебных экспертиз, Национальный научный центр «Институт судебных экспертиз им. Засл. проф. Н. С. Бокариуса».

O. Kliuiev, L. Bokarius, A. Tyapkin

**The study of the scientific heritage of M. S. Bokarius
is the duty of employees working in a scientific institution
named after him**

A significant part of the scientific heritage of M. S. Bokarius, including reports, overviews, and reviews of the works of leading forensic medical examiners and lawyers from around the world has no bibliographic description and has not been put into scientific circulation. Throughout the pages of "Archives of Criminology and Forensic Medicine" and the Ukrainian-language journal: "Issues of Criminalistics and Forensic Science", the scientist reviewed more than 80 research papers. The peculiarity of the Editorial Board of Bokarius "Archives..." was that a significant number of reviews, overviews, etc., was published by the edition.

Mykolai Serhiiovych is an author of more than 70 full-fledged analytical reports; and another 10 in the journal: "Issues of Criminalistics and Forensic Science". The scientist reviewed not only articles, textbooks, monographs by domestic authors, but also research papers of many foreign forensic scientists and criminologists from all over Europe, the USA, Japan, and countries of South America. Reports of scientific articles were reproduced in the journal in French, German and English, Italian and Spanish. All this became possible due to the fact that Mykolai Serhiiovych himself was a gifted linguist and spoke 17 foreign languages.

The Article Purpose is a scientific search for new works by the scientist and a fundamental study of 5 issues of the "Archives of Criminology and Forensic

Medicine" published in 1926—1927 and 6 issues of the "Issues of Criminalistics and Forensic Science" journal for 1931.

Keywords: *scientific periodicals, scientific heritage of M. S. Bokarius, "Archives of Criminology and Forensic Medicine", forensic examination, Kharkiv Research Institute of Forensic Examinations, National Scientific Center «Hon. Prof. M. S. Bokarius Forensic Science Institute».*

Надійшла до редколегії 31.03.2021 р.

Клюєв О. М., Бокаріус Л. В., Тяпкін А. С. Дослідження наукової спадщини М. С. Бокаріуса — обов'язок працівників наукової установи, що носить його ім'я. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. / редкол.: О. М. Клюєв, В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2021. Вип. 23. С. 83—98. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.06>.